

Ο ρόλος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής

Δρ. Γεώργιος Κ. Ζάχος

Διευθυντής Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κύρια σημεία της παρουσίασης

- ✓ **Ρόλοι των Δημοσίων Βιβλιοθηκών σήμερα**
- ✓ **Η επίδραση της πληροφορικής Τεχνολογίας**
- ✓ **Νέοι Κοινωνικοί Ρόλοι**
- ✓ **Ορισμοί: Κοινωνικός Αποκλεισμός, Κοινωνική Συνοχή, Κοινωνικό Κεφάλαιο.**
- ✓ **Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες, ως φορείς αύξησης του κοινωνικού κεφαλαίου και της κοινωνικής συνοχής.**
- ✓ **Αποτελέσματα και Συμπεράσματα έρευνας του Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών, Γ.Α.Κ. και Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.**
- ✓ **Ανάληψη νέων Ρόλων από τη Βιβλιοθήκη σε μια νέα εποχή**
- ✓ **Προτάσεις & Ενέργειες της Πολιτείας και των Βιβλιοθηκών.**

Επίδραση της Πληροφοριακής Τεχνολογίας στις Βιβλιοθήκες (1)

Οι δυνατότητες της Πληροφοριακής Τεχνολογίας και των Δικτύων αλλάζουν:

- α) τη φύση των συλλογών,
- β) τις απαιτήσεις των αναγνωστών,
- γ) τον τρόπο πρόσβασης και χρήσης των συλλογών,
- δ) την λειτουργία της ίδιας της Βιβλιοθήκης,
- ε) τον ρόλο της Βιβλιοθήκης στην κοινωνία

και

στ) τις αντιλήψεις για τη Βιβλιοθήκη και τη δημόσια εικόνα της.

Επίδραση της Πληροφοριακής Τεχνολογίας στις Βιβλιοθήκες (2)

Ο ρόλος του Φύλακα των πηγών μειώνεται και αυξάνεται ο ρόλος του διαθέτη πηγών και πληροφόρησης με:

- * Παραγωγή και διάθεση ψηφιακού περιεχομένου.**
- * Παροχή υπηρεσιών από απόσταση**
- * Διαμεσολάβηση στον εντοπισμό αξιόπιστων και ποιοτικών πηγών πληροφόρησης.**
- * Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των χρηστών-αναγνωστών τόσο στον εντοπισμό όσο και στη χρήση των πληροφοριακών πηγών**
- * Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης**
- * Δημόσιος Χώρος πρόσβασης στο Διαδίκτυο**

Νέοι Ρόλοι στις Βιβλιοθήκες

- Η Βιβλιοθήκη αλλάζει και προσαρμόζεται στις ανάγκες και τις προτεραιότητες της Κοινωνίας με την ανάληψη νέων κοινωνικών εκπαιδευτικών, και πολιτιστικών ρόλων.
- Ο αναγνώστης – Χρήστης στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος χωρίς στεγανά και περιορισμούς κάθε μορφής
- Στήριξη της οικονομίας μέσω της παροχής πληροφοριών και υποστήριξης στην επιμόρφωση των ανέργων
- Προσφορά πληροφοριών που συμβάλλουν στην καινοτομία και διευκολύνουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την δημιουργία επιτυχημένων επιχειρήσεων.
- Γεφύρωση του χάσματος που υπάρχει αναφορικά με το ψηφιακό αλφαριθμητισμό.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων απόκτησης γνώσεων που είναι αναγκαίες για τη δια-βίου μάθηση, τη ζωή και την εργασία.

Κοινωνικός αποκλεισμός

Ορίζεται κυρίως σε σχέση με τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν διάφορες κοινωνικές ομάδες στη χρήση των δημόσιων και κοινωνικών αγαθών όπως η εκπαίδευση και το σύστημα υγείας, των οποίων η απουσία μπορεί να οδηγήσει σε περιθωριοποίηση ή σε φτώχεια*.

Παρατηρητήριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις εθνικές πολιτικές καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού (1991)

Κοινωνική Συνοχή

- * Η Κοινωνική Συνοχή περιλαμβάνει:
  - * τη ενδυνάμωση των κοινωνικών σχέσεων,
  - * το χτίσιμο κοινών αξιών και κοινωνιών ανοχής,
  - * τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων σε πλούτο και εισόδημα,
  - * την αίσθηση του *ανήκειν* στην ίδια κοινότητα,
  - * την εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς,
  - * την αίσθηση στους πολίτες ότι έχουν κοινή μοίρα και ότι πρέπει αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις, κάθε μορφής, από κοινού.

Judith Maxwell (1996: 13)

Κοινωνικό Κεφάλαιο

«Το κοινωνικό κεφάλαιο είναι το σύνολο των διαπροσωπικών δικτύων της κοινωνίας. Η συμμετοχή σε ένα δίκτυο βοηθά τα άτομα να συντονίσουν τις συμπεριφορές τους με αυτές των άλλων. Όπου το κράτος ή η αγορά δεν λειτουργούν, οι κοινότητες βοηθούν τους ανθρώπους να επιβιώσουν, έστω και αν δεν τους εξασφαλίζουν να ζουν καλά».

The New Palgrave Dictionary of Economics Online

Ο όρος «κοινωνικό κεφάλαιο» αναφέρεται επίσης **στα ιδρύματα**, τις σχέσεις και τους κανόνες που διαμορφώνουν την **ποιότητα** και την **ποσότητα** των **κοινωνικών αλληλεπιδράσεων** μιας κοινωνίας.

Η Κοινωνική Συνοχή έχει θετική επίδραση στην:

- * ειρηνική κοινωνική συνύπαρξη
- * κυβερνητική αποτελεσματικότητα,
- * ανάπτυξη της κοινωνίας,
- * οικονομική ευημερία,
- * εμπέδωση της δημοκρατίας,
- * βελτίωση της δημόσιας υγείας,
- * καταπολέμηση της χρήσης των ναρκωτικών,
- * μείωση της εγκληματικότητας.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η Κοινωνική Συνοχή είναι η κόλλα που κρατά και δένει τους πολίτες μαζί.

Χρειαζόμαστε

Ιδρύματα που με την ελεύθερη και ανοιχτή τους προσέγγιση, μπορούν

- ✓ να γεφυρώνουν τα χάσματα μεταξύ εθνοτικών και κοινωνικών ομάδων και
- ✓ να λειτουργούν ως χώροι δυνατής, ουσιαστικής, θετικής κοινωνικής αλληλεπίδρασης, γενικευμένης εμπιστοσύνης και ανάπτυξης κοινωνικού κεφαλαίου.

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες:

- * Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους προς όλους χωρίς αποκλεισμούς.
- * Συγκαταλέγονται στα ελάχιστα δημόσια ιδρύματα που είναι:
  - * Ανοιχτά για συναντήσεις ομάδων και ατόμων κάθε κοινωνικής τάξης και άρα σημεία-χώροι στήριξης της κοινωνίας των πολιτών.
  - * Ανοιχτά στα παιδιά, τους έφηβους και τους νέους.
  - * Προσφέρουν πρόσβαση σε γνώσεις και πληροφόρηση.
  - * Στηρίζουν τη συμμετοχή των πολιτών στη δημοκρατική διαδικασία με την προσφορά άμεσης πρόσβασης, πληροφόρησης και επικοινωνίας

Νέοι Κοινωνικοί Ρόλοι της Βιβλιοθήκης (1)

- * Δραστηριότητες για μειονοτικές ομάδες, μετανάστες, πρόσφυγες.
- * Βιβλιοθήκη ανοιχτή στην τοπική πολιτιστική δράση.
- * Εμπλουτισμός της ζωής των πολιτών μέσω της επαφής με δημιουργικές εργασίες, ιδέες και τεκμηριωμένες πληροφορίες.
- * Πολιτιστική καλλιέργεια και ανάπτυξη του πολιτιστικού επιπέδου των πολιτών.
- * Ανάπτυξη υποδομών, υπηρεσιών και δεξιοτήτων σχετικές με τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και τη συμμετοχή στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government)

Νέοι Κοινωνικοί Ρόλοι της Βιβλιοθήκης (2)

- * Παροχή υπηρεσιών που θα αντικατοπτρίζουν και θα ενισχύουν την κοινωνική συνοχή
- * Καθιέρωση του χώρου της Βιβλιοθήκης ως Χώρου ανάγνωσης και κοινωνικής συναναστροφής.
- * Λειτουργία για συναντήσεις κοινωνικών ομάδων
- * Βιβλιοθήκη – Πολιτιστικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο
- * Ανάπτυξη Εθελοντισμού Προσφοράς στη Βιβλιοθήκη
- * Marketing προσφοράς, Λειτουργίας και Δράσεων

Νέοι Κοινωνικοί Ρόλοι της Βιβλιοθήκης (3)

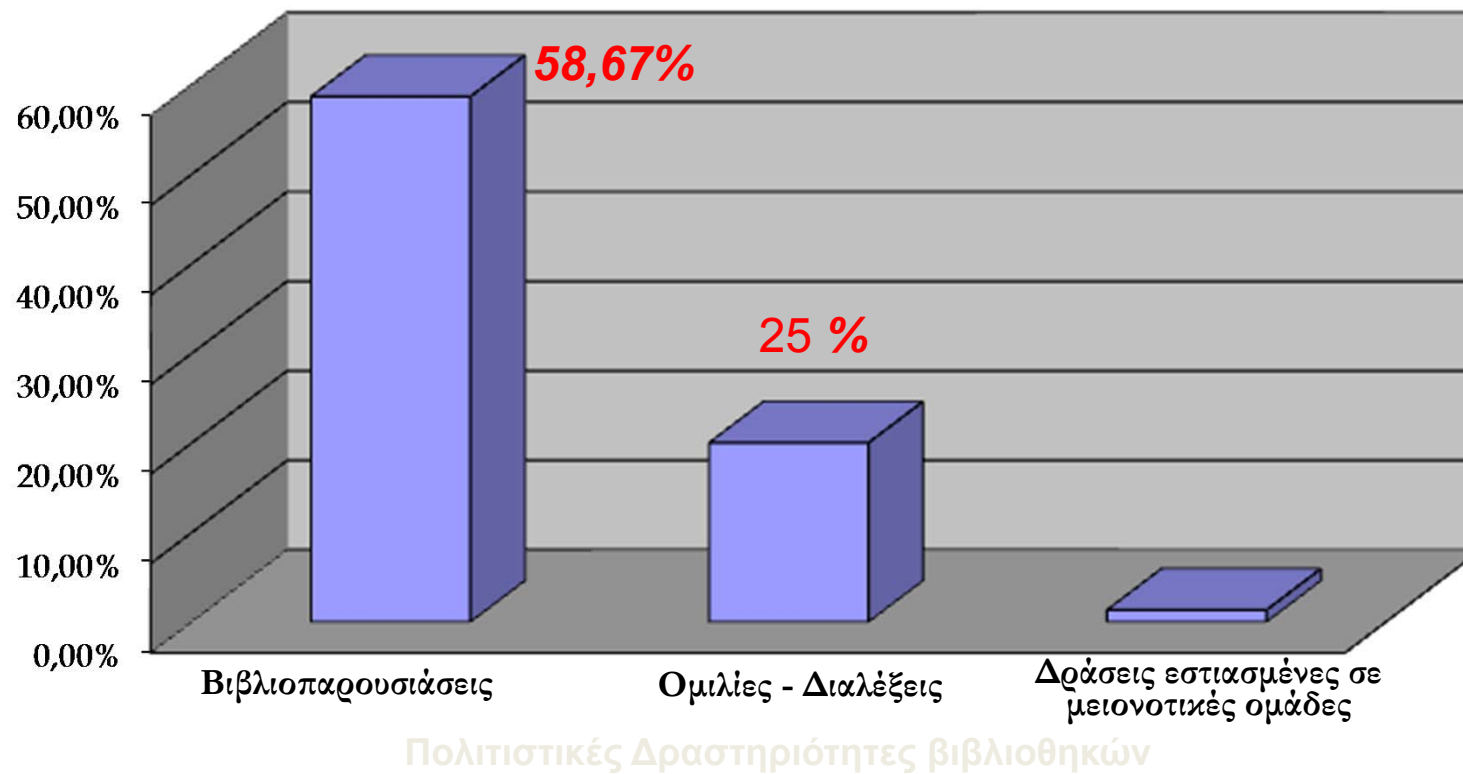
Οι Βιβλιοθήκες μπορούν να στηρίξουν μέσω της διάθεσης υποδομών, τεκμηρίων και πληροφόρησης την υλοποίηση προγραμμάτων Δια-Βίου Μάθησης, Πληροφοριακής Παιδείας και Κατάρτισης με:

- ❑ Φιλοξενία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στους χώρους τους.
- ❑ Οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων ειδικά για μειονότητες, κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες κ.α.
- ❑ Διάθεση των τεχνικών μέσων για πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- ❑ Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των χρηστών στην κατανόηση του περιεχομένου της πληροφορίας και τον εντοπισμό και τη χρήση αξιόπιστων και ποιοτικών πηγών πληροφόρησης.
- ❑ Δημιουργία, -σε συνεργασία με εκπαιδευτικές μονάδες και σχετικούς οργανισμούς-, πληροφοριακού περιεχομένου για την υλοποίηση προγραμμάτων Δια-Βίου Μάθησης.

Ταυτότητα της Έρευνας

- * **Μορφή: Δομημένο Ερωτηματολόγιο**
- * **Δείγμα: Όλες οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες**
- * **Στοιχεία για τις κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες το 2010**
- * **Πιλοτική εφαρμογή Μεθοδολογίας Ετήσιας συγκέντρωσης δεδομένων για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες**
- * **Ανάπτυξη Ποσοτικών και Ποιοτικών Δεικτών Αποτίμησης της λειτουργίας των Βιβλιοθηκών Κοινού.**

Πολιτιστικές και κοινωνικές δραστηριότητες

Media Lab

δημιουργώ

CREATE • LEARN • PLAY

μαθαίνω • παίζω

RELAX • SHARE

χαλαρώνω • μοιράζομαι

Κοβεντάρειος
Δημοτική
Βιβλιοθήκη
ΚΟΖΑΝΗΣ

Προϋποθέσεις

Για να αναδειχθούν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες σε ουσιαστικούς φορείς στήριξης της κοινωνικής συνοχής και ανάπτυξης κοινωνικού κεφαλαίου πρέπει να διαθέτουν:

- * Επαρκές, εκπαιδευμένο και αφοσιωμένο προσωπικό
- * Χώρους, Υποδομές και Οικονομικούς Πόρους
- * Ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό τοπικό και εθνικό σύστημα διάθεσης υλικού και πληροφόρησης
- * Ποικιλία και επάρκεια πληροφοριακών πηγών.
- * Δημόσια σημεία πρόσβασης στο Διαδίκτυο με κατάλληλα επίπεδα στήριξης και καθοδήγησης των χρηστών τους.
- * Στενότερους δεσμούς με φορείς που υλοποιούν προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης, εθελοντικές και κοινωνικές ομάδες κ.α.

Προτάσεις και ενέργειες της πολιτείας

- * **Η πολιτεία να:**
  - * Διαμορφώσει το Πλαίσιο (Νομικό και Λειτουργικό) που θα επιτρέπει την καλύτερη ένταξη των Βιβλιοθηκών στα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα των κοινοτήτων που ανήκουν.
  - * Διαμορφώσει και στηρίξει δράσεις που είναι απαραίτητες για την ανάληψη από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες νέων κοινωνικών ρόλων.
  - * Αντιμετωπίσει τις ελλείψεις σε προσωπικό, συλλογές, οικονομικούς πόρους, υλικοτεχνικές υποδομές κ.α.

Ενέργειες Βιβλιοθηκών (1/2)

Οι Βιβλιοθήκες πρέπει να:

- * Συμπεριλάβουν στην αποστολή τους δράσεις και υπηρεσίες που θα διευκολύνουν τον κοινωνικό διάλογο, τη στήριξη των δραστηριοτήτων σχετικών με μειονεκτούντες και κοινωνικά απομονωμένες ομάδες, διάθεση πληροφόρησης και μέσων χρήσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης κ.α.
- * Λειτουργούν ως δημόσιοι χώροι συνάντησης και επικοινωνίας των πολιτών.
- * Εφαρμόζουν πολιτική Βιβλιοθήκης χωρίς διακρίσεις σε κοινωνικές ομάδες, άτομα ή ιδέες και ανεξαρτήτως φυλής, εθνικότητας, θρησκείας, πολιτικής ένταξης.

Ενέργειες Βιβλιοθηκών (2/2)

- * **Οργανώνουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες, σε συνεργασία με άλλους φορείς, τόσο για άτομα που έμειναν εκτός εκπαίδευσης όσο και για κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες.**
- * **Διαθέτουν υλικό στη γλώσσα των μεγαλύτερων μειονοτικών ομάδων της περιοχής τους.**
- * **Διαθέτουν τα μέσα και υποστηρίζουν τους χρήστες τους για πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης.**
- * **Στηρίζουν πληροφοριακά την τοπική οικονομία και την διατήρηση της τοπικής μνήμης.**

Συμπεράσματα

Είναι βέβαιο ότι η διαμόρφωση και η υλοποίηση από τις Βιβλιοθήκες δράσεων στήριξης της κοινωνικής συνοχής:

- ✓ θα τις αναδείξει σε σημαντικά Ιδρύματα στις κοινότητες, όπου λειτουργούν,
- ✓ θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για αποτελεσματική χρήση των πόρων που η κοινωνία διαθέτει για τη λειτουργία τους
- ✓ θα βελτιώσει σημαντικά την υλοποίηση προγραμμάτων δια-βίου μάθησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης των πολιτών
- ✓ Θα εξασφαλίσουν την στήριξη των πολιτών και της πολιτείας – ελπίζω!

Ευχαριστώ για την υπομονή σας!!
Ερωτήσεις;

<http://www.gzachos.gr>